

กระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

The Process Causing of Collaboration the Academic Service Project College of Law and
Government Sisaket Rajabhat University

ปรารธนา มะลิไทย¹ และ อลงกต แพนสนิท²

Prathana Malithai and Alonggote Phansanit

^{1,2} อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

^{1,2} Lecturer in Public Administration, College of Law and Government Sisaket Rajabhat University, Thailand

¹E-mail address: prathana.m08@gmail.com, ORCID ID; <https://orcid.org/0000-0003-2765-447X>

² Corresponding author E-mail: alonggote4@hotmail.com, ORCID ID; <https://orcid.org/0000-0002-9940-2258>

Received 20/07/2023

Revised 04/08/2023

Accepted 10/08/2023

บทคัดย่อ

การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนเป็นหนึ่งในแนวรุกที่ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนจากสถาบันอุดมศึกษา โดยทั่วไปเน้นเรื่องการส่งเสริมและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนที่อยู่ทั้งในและนอกระบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่มีพันธกิจหลักในการบริการวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยการนำองค์ความรู้จากการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคม รวมทั้งองค์ความรู้จากการวิจัยหรือการค้นคว้าไปใช้ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน บูรณาการความร่วมมือในการบริการวิชาการกับหน่วยงานในท้องถิ่น รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริการวิชาการให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการบริการวิชาการนั้นเปรียบเสมือนการนำนโยบายขององค์กรไปปฏิบัติ ดังนั้นแล้วในกระบวนการของการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัตินั้นจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงองค์กรภาครัฐ และระบบราชการเพียงฝ่ายเดียว หากแต่ยังมีภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการความร่วมมือดังกล่าว การทราบกระบวนการความร่วมมือจะสามารถนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบความร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กระบวนการ; รูปแบบความร่วมมือ; บริการวิชาการ

Abstract

Academic service to society and community is one of the offensive lines concretely defined by providing academic service to the community from higher education institutions. In general, it focuses on promoting and opening up educational opportunities for people both inside and outside the teaching and learning system to increase educational equality and promote people's well-being. This academic paper aims to present the concept of the process that leads to the collaboration model of the Academic Service Project of the College of Law and Government. Sisaket Rajabhat University is a local higher education institution with the main mission of providing academic services that meet the needs of the local community by applying knowledge from curriculum development Teaching and learning management that is consistent with the context of the community and society. Including the knowledge gained from research or research to be used in providing academic services to the community. Integrate collaboration in academic service with local agencies. as well as build a strong network of academic cooperation, However, the implementation of academic service projects is comparable to the implementation of the organization's policies. The process of implementing such policies is therefore not limited to government organizations. and unilateral bureaucracy but also the private sector and the local communities involved in the process of cooperation. Knowing the collaboration process can lead to the presentation of a collaboration model as a guideline that will facilitate the development of an effective collaboration network.

Keywords: Process; Collaboration Model; Academic Service.

บทนำ

ในสภาพการณ์ภายหลังสถานการณ์หลังโควิด 19 ที่ทุกภาคส่วนในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว รัฐจึงได้มีมาตรการในการช่วยเหลือผ่านรูปแบบของโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (ดนุช ตันเทอดทิตย์ และสัมพันธ์ เย็นสำราญ, 2566) ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวมีลักษณะเปรียบเสมือนการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน โดยได้มีการหลักการสำคัญในการดำเนินการในระดับพื้นที่โดยมุ่งนำเอาองค์ความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทิมา องอาจ และคณะ (2561) ที่กล่าวว่ามหาวิทยาลัยทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในพันธกิจการดำเนินงาน โดยเป็นองค์กรที่ดำเนิน

[868]

Citation:

ปรารธนา มะลิไทย และ อลงกต แพนสนิท. (2566). กระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 867-880

Malithai, P., & Phansanit, A. (2023). The Process Causing of Collaboration the Academic Service Project College of Law and Government Sisaket Rajabhat University. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 867-880; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.286>

พันธกิจเพื่อสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันที่มุ่งใช้ความรู้ ทักษะ และความชำนาญที่มีให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อสังคมในรูปแบบของพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University Engagement) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏในการประชุมระดับโลกด้านการอุดมศึกษา (World Conference on Higher Education: WCHE) เรื่องบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแสดงการรับผิดชอบต่อสังคม (The New Dynamics of Higher Education and Research for Societal Change and Development) ทั้งนี้เนื่องด้วยสังคมมีความคาดหวังสูงต่อการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นแล้วมหาวิทยาลัยในฐานะองค์กรระดับอุดมศึกษาไม่ควรทำหน้าที่เพียงการผลิตบัณฑิต และการวิจัยเท่านั้น หากแต่มหาวิทยาลัยจะต้องมีการบริการวิชาการแก่สังคมในด้านต่างๆ ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมความคิด (Think Tank) ตอบสนองความต้องการของสังคม ใส่ใจกับประเด็นในเรื่องความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและช่วยลดปัญหาการเสียเปรียบทางสังคม จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม (พรธิดา วิเศษศิลปานนท์, 2561) จึงกล่าวได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนของการทำงานกับสังคมชุมชนซึ่งเดิมอยู่ในรูปแบบของการให้บริการ (Service) ไปสู่การทำงานร่วม (Engagement) กับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบันที่ร่วมเป็นหุ้นส่วนระยะยาว (Long-term Partnerships) และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชนหรือสังคมในพื้นที่

การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนเป็นหนึ่งในแนวรุกที่ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนจากสถาบันอุดมศึกษา โดยทั่วไปเน้นเรื่องการส่งเสริมและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนที่อยู่ทั้งในและนอกระบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านอื่นๆ (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2557) ทั้งนี้การบริการวิชาการแก่ชุมชนไม่ได้เกิดจากความต้องการของสถาบันอุดมศึกษาสู่ชุมชนเพียงด้านเดียว หากแต่เกิดจากความต้องการของชุมชนเป็นหลัก การบริการวิชาการแก่ชุมชนเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชน ด้วยรูปแบบการให้บริการวิชาการที่มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทของการให้บริการวิชาการและความต้องการของชุมชน

ดังนั้นจึงเป็นประเด็นท้าทายว่ากระบวนการความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการบริการวิชาการแก่สังคมนั้นจะต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือในด้านต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งล้วนแต่มีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละองค์กร โดยวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ในการบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ซึ่งการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง เป็นลักษณะของการให้บริการวิชาการแบบให้เปล่าโดยสังคมและชุมชนไม่

.....
เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการบริการวิชาการ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการเพื่อให้มีรูปแบบหรือแนวทางที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับพื้นที่อื่นต่อไป

แนวคิดความร่วมมือ (Collaboration)

ด้วยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อน รวมทั้งกระแสการเรียกร้องอำนาจในการตัดสินใจที่เพิ่มมากขึ้นนั้น ได้กลายเป็นปัจจัยที่ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงเพียงลำพัง แสดงให้เห็นถึงการจัดบริการสาธารณะแบบรวมอำนาจ (Centralization) ที่ไม่สามารถสนองต่อความต้องการของสังคมได้ ดังนั้นการจัดบริการสาธารณะจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ขององค์กรภาครัฐนั้นจะต้องมีอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างตัวแสดงจากหลากหลายภาคส่วนที่มีบทบาทเกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงกัน อาจกล่าวได้ว่าการจัดบริการสาธารณะจึงมีลักษณะของการบริหารจัดการที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มคนและองค์กร ซึ่งถือเป็นรูปแบบความร่วมมือเพื่อดำเนินการตามภารกิจขององค์กรภาครัฐ หรือกิจการสาธารณะให้บรรลุเป้าหมายต่อการสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกสาธารณะที่ไม่ได้จำกัดแค่เพียงบทบาทขององค์กรภาครัฐเท่านั้น

ทั้งนี้ในสภาพการณ์ปัจจุบันการบริหารงานภาครัฐกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านปัญหาและข้อจำกัดในการให้บริการสาธารณะ (Public Service) ซึ่งเกิดจากความยุ่งยากของกฎระเบียบ และโครงสร้างองค์กรที่นำไปสู่การขับเคลื่อนด้านการแก้ไขปัญหาสาธารณะและการให้บริการสาธารณะบริการสาธารณะที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้เพียงฝ่ายเดียว หากแต่จะต้องมีการเปิดโอกาสในการแสวงหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐนั้นบรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้นการบริหารงานภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการสร้างความร่วมมือได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการภาคสาธารณะ เนื่องจากโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน และที่สำคัญคือการขาดประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะของส่วนราชการที่มีโครงสร้างองค์กรแบบระบบราชการ มีสายการบังคับบัญชาจากบนลงล่างและมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ล่าช้าขาดความยืดหยุ่น ประกอบกับสภาพปัญหาไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความยากจน ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงและซับซ้อนเกินกว่าที่ศักยภาพของคนเพียงคนเดียว หรือองค์กรเพียงองค์กรเดียวจะต่อสู้หรือแก้ไขได้เพียงลำพัง จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือขึ้นมา โดยคาดหวังให้มีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางและเครื่องมือในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน

แนวคิดความร่วมมือ (Collaboration) ได้ก่อเกิดมาจากภายใต้แนวคิดทางการเมือง 2 แนวทาง คือ

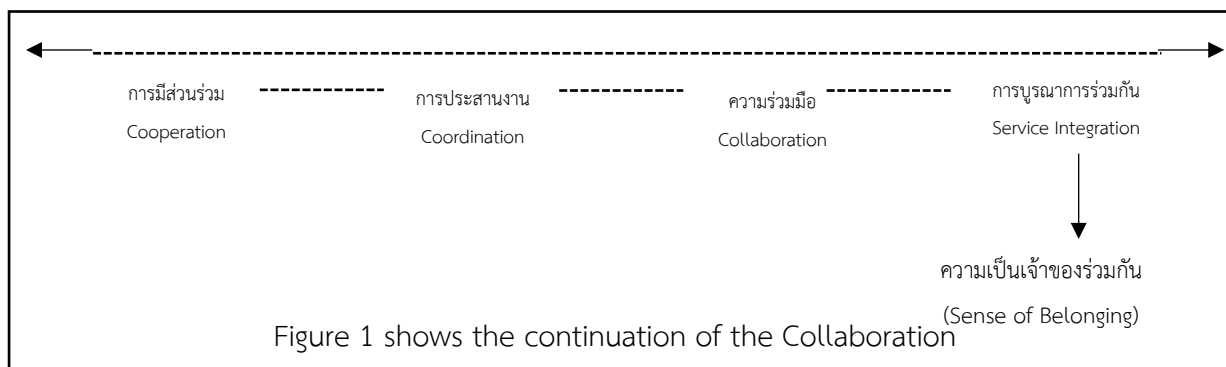
แนวทางแรกเป็นแนวทาง Classic Liberalism และแนวทางที่สองเป็นแนวทาง Civic Republicanism (สมศักดิ์ศรีสันติสุข, 2565) ซึ่งแนวทางแรกนั้นได้มุ่งเน้นความร่วมมือไปที่การรวมอำนาจเพื่อการเจรจาต่อรอง มุ่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นหลักโดยเฉพาะในภาคเอกชนหรือบุคคล ในส่วนของแนวทางที่สองมีจุดเน้นที่ตรงกันข้ามกับแนวทางแรก ซึ่งได้มุ่งเน้นการคำนึงถึงผลประโยชน์ในภาพรวมที่ถือว่าความร่วมมือนั้นเป็นกระบวนการรวบรวมผลประโยชน์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความไว้วางใจและความเห็นใจซึ่งกันและกัน

ในระยะแรกแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration) ถูกมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมแบบไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเท่านั้น ซึ่งระยะต่อมาจากการศึกษาของ (Gray, B., 1989) เรื่อง Collaborating: Finding Common Ground for Multiparty Problems ได้ก่อให้เกิดกระแสแนวความคิดเกี่ยวกับความสนใจในเรื่องความร่วมมือ (Collaboration) ด้วยการเน้นให้เห็นว่าความร่วมมือนั้นเป็น “ปทัสถานทางสังคมใหม่” ที่ไม่ว่านักปฏิบัติหรือนักวิชาการควรหันมาสนใจ โดยได้นำเสนอหลักการของความร่วมมือ (Principles of Collaboration) ที่จะป็นทางออกของปัญหาที่เกิดจากการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบเดิมไว้ นอกจากนี้การบริหารกิจการบ้านเมือง (Public Governance) ร่วมสมัยได้ให้ความสำคัญต่อการทำงานเพื่อจัดระเบียบและสานพลังของกลไกทุกฝ่ายเข้าด้วยกันในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยประสานการทำงานหรือการเปิดทางเลือกให้แก่ภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ คือ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองทั้งในแง่ทางตรงและทางอ้อม

ในการนิยามความหมาย “ความร่วมมือ” (Collaboration) หมายถึง การที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือ 2 องค์กร ได้มีปฏิสัมพันธ์ และร่วมปฏิบัติการกิจ โดยอาจจะเพื่อการบรรลุเป้าหมายเดียวกันหรือคนละเป้าหมายก็ได้ภายใต้การระดมทรัพยากรร่วมกัน ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติและลงมือปฏิบัติ (Dubrin, A. & Ireland, R., 1993) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการปฏิบัติหรือร่วมรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติภายใต้การปฏิบัติร่วมกันดังกล่าวอยู่ภายใต้พื้นฐานของข้อตกลงและมีความเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อกัน ตามทัศนะของ Cramer, S.F. (1998) กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กรที่ประกอบด้วยการออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาสู่การทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน เช่นเดียวกับ Bardach, E. (1998) ที่ได้กล่าวถึงความร่วมมือ คือ การร่วมทำกิจกรรมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือ 2 องค์กรขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเพิ่มประโยชน์ให้แก่ประชาชน ในส่วนของของ Lucas, J. (1998) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือ (Collaboration) ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรการร่วมรับผิดชอบงาน โดยมีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายในการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์ตนเอง และเกิดความรู้อยู่ที่ตัวเองได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

นอกจากนี้ Huxham, C. (1993) กล่าวว่าความร่วมมือเป็นรูปแบบที่ดีของการทำงานร่วมกันโดยการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริการและการประสานงาน

นอกจากนี้ Coombs, P. (1981) ได้กล่าวถึงความร่วมมือว่าจะต้องแยกให้เห็นความชัดเจนระหว่าง “ความร่วมมือ” (Collaboration) กับ “การประสานงาน” (Coordination) เนื่องจากความร่วมมือมีนัยความหมายและขอบเขตที่กว้างและมีความลำซึ่งกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการประสานงานเป็นเพียงการกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่จะไม่ก้าวล่วงขอบข่ายอำนาจซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นการลดความความซ้ำซ้อนหรือการส่งเสริมการทำงาน หากแต่ความร่วมมือเป็นเรื่องของการตั้งเป้าหมายและการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ดังเช่น Selden, S. & Sandfort, J. (2002) ที่ได้มีการอธิบายถึงมิติของลำดับความต่อเนื่องของความร่วมมือ (Collaboration) ดังแผนภาพที่ 1

Source: Revised from Selden, S. & Sandfort, J. (2002).

จากแผนภาพที่ 1 แสดงลำดับความต่อเนื่องของความร่วมมือ ซึ่งจากด้านขวามือ คือ “การบูรณาการร่วมกัน” (Service Integration) ซึ่งอธิบายได้ว่าเป็นลำดับความต่อเนื่องของความร่วมมือในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันที่องค์กรได้ร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงในการกระทำร่วมกัน คือ การตั้งหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมงานหรือเข้ามาเป็นพวกและเป็นการรวมกำลังกันเพื่อกำหนดเป้าหมาย การจัดเครือข่ายการทำงาน (Net-Working) และบทบาทหน้าที่ รวมทั้งเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานร่วมกัน (Sense of Belonging) ส่วนทางด้านซ้ายมือ “การมีส่วนร่วม” (Cooperation) เป็นลำดับความต่อเนื่องของความร่วมมือในระดับน้อยสุดในการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งการกระทำร่วมกันระดับต่ำสุด คือการเจรจาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน

จากการนิยามความหมายของความร่วมมือ (Collaboration) นั้น สรุปความหมายของความร่วมมือตามแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้นได้ว่าเป็นการร่วมกันปฏิบัติงานของทั้งบุคคล กลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุทั้งวัตถุประสงค์ของงานหรือหน่วยงาน โดยอาศัยลักษณะการร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจหรือกำหนดวิธีการ

หรือเอื้ออำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของความร่วมมือ 2 ประการ คือ ประการแรก องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนและการยอมรับเข้าร่วมมือ และประการที่สององค์ประกอบภายใน ได้แก่ การตัดโครงสร้างองค์กรภายใต้ความร่วมมือระหว่างองค์กร บุคคล กลุ่มบุคคล การประสานงานและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในเรื่องการตัดสินใจ (decision) การวางแผนปฏิบัติ การระดมทรัพยากร และการติดตามประเมินผล

กระบวนการความร่วมมือ (Collaboration Process)

ในประเด็นของกระบวนการความร่วมมือ (Collaborative Process) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจนค่อนข้างยาก กล่าวคือ เนื่องจากเมื่อองค์การต่างๆจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม ความต้องการทรัพยากร ความล้มเหลวในการดำเนินการเพียงลำพัง ดังนั้นเมื่อองค์การมาร่วมมือกันแล้ว องค์การต่าง ๆ ต้องสร้างข้อตกลง บริหารข้อตกลงร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

Agranoff, R. & McGuire, M. (2003) นิยาม “กระบวนการร่วมมือ” ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์การต่าง ๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จลงไปได้ด้วยศักยภาพขององค์การเพียงองค์การเดียว หรือถ้าสามารถทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก นอกจากนี้กระบวนการร่วมมือ ยังถือว่าการเข้ามามีบทบาทของผู้เล่นที่หลากหลาย ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งภายใต้บริบทของการสร้างความร่วมมือ ต้องมีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันหาข้อตกลงมากกว่าเป็นแค่การดำเนินการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ความพยายามในการหาข้อตกลงร่วมกันนั้นควรวางอยู่บนฐานของความพยายามที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น (Consensus-based) และที่สำคัญที่สุดบทบาทของผู้เล่นแต่ละคนหรือองค์การแต่ละองค์การล้วนเป็นไปในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partners) ไม่ใช่เป็นไปในลักษณะของผู้บังคับบัญชา (Superior) และ ผู้ใต้บังคับบัญชา (Subordinate) ทั้งนี้กระบวนการจัดการความร่วมมือมีบทบาทสำคัญในการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของความร่วมมือ โดยกระบวนการจัดการความร่วมมืออาจหมายถึง การกำหนดเป้าหมาย การติดต่อสื่อสาร การสร้างทีมงาน การวางแผน การมอบหมายงาน การกำหนดเวลางาน การจัดการความขัดแย้ง และการตรวจสอบสถานะของทรัพยากร ซึ่งความพร้อมของทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ เวลา พื้นที่ทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร บุคลากรที่มีทักษะเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพความร่วมมือ

จากการให้นิยามความหมายของกระบวนการร่วมมือข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการร่วมมือ มีปัจจัยสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างใจไว้วางใจ การสร้างความเข้าใจ การติดต่อสื่อสาร การสร้างข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสถานการณ์

และประสบการณ์ ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจที่จะร่วมมือกันจะต้องสนับสนุนให้เกิดการใช้ความคิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิจารณาทางเลือก การสำรวจการเลือกใช้ และการสนับสนุนทางเทคนิค

รูปแบบความร่วมมือ (Collaboration Model)

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการเพื่อให้มีรูปแบบหรือแนวทางที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพ สำหรับการศึกษาในรูปแบบความร่วมมือนี้ Agranoff, R & McGuire, M (2003) ได้แบ่งรูปแบบของความร่วมมือออกเป็น 6 รูปแบบ ประกอบด้วย (ปิยากร หวังมหารพร, 2563)

1. รูปแบบการบริหารความร่วมมือบนพื้นฐานอำนาจขององค์กร (Jurisdiction-based Management Model) เป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือจากภาคเอกชน ซึ่งต่างมีเป้าหมายของตนอยู่แล้ว เข้ามาร่วมมือกันกำหนดเป็นเป้าหมายและภารกิจของกลุ่ม ทำให้ทำงานของกลุ่มประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการสร้างความร่วมมือชนิดนี้จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) ตลอดจนมีการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ร่วมกัน เช่น งบประมาณ ความรู้ ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญของแต่ละองค์กร เป็นต้น

2. รูปแบบความร่วมมือที่มีการป้องกันตนเอง (Abstinence Mode) เป็นรูปแบบของความพยายามป้องกันตนเองไม่ให้ถูกผนวกเข้าไปในกระบวนการสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ ดังนี้

- 1) ต้องการหลีกเลี่ยงกระบวนการ หรือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงกฎระเบียบ และกติกาบางอย่างจากอิทธิพลภายนอก
- 2) มีภารกิจอย่างอื่นที่จำเป็นต้องดำเนินการ หรือต้องรับผิดชอบ เพื่อดูแลการปฏิบัติงานอย่างอื่น
- 3) ขาดทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการสร้างความร่วมมือ หรือขาดศักยภาพที่เพียงพอต่อการเข้ามาดำเนินความสัมพันธ์ หรือเจรจาต่อรองกับองค์กรอื่น ๆ
- 4) ไม่ต้องการให้ความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรภายนอกมีผลกระทบในทางลบต่อสถานะต่างๆ รวมถึงสถานะทางเศรษฐกิจขององค์กรตนเอง

3. รูปแบบความร่วมมือจากระดับสูงไปสู่ระดับต่ำ (Top-down Model) เป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่อยู่ในระดับต่ำกว่าลงไป เนื่องจากอาจต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคจากการเชื่อมความสัมพันธ์กับองค์กรที่อยู่ในระดับที่เหนือขึ้นไป หรือในระดับเดียวกัน ทั้งนี้รูปแบบของความร่วมมืออาจจะเป็นลักษณะของการเสนองบประมาณ หรือการสนับสนุนทางการเงิน รวมถึงทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นให้แก่องค์กรในระดับล่าง เพื่อการกระตุ้นให้องค์การดังกล่าวสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการ ทั้งนี้

ความร่วมมือรูปแบบนี้ยังได้มีการออกแบบระเบียบการบางอย่างขึ้นมาเพื่อควบคุมการปฏิบัติงาน หรือกระตุ้นให้องค์กรในระดับล่างดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อเจตนารมณ์ด้วยเช่นกัน

4. รูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้ให้กับผู้รับ (Donor-recipient Model) เป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่มีบทบาทเป็นผู้ให้เงินสนับสนุน (grantor) กับองค์กรที่มีบทบาทเป็นผู้รับเงินสนับสนุน (Grantee) โดยทั้ง 2 องค์กรจะดำเนินการแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และมีการควบคุมกันเอง (Two-Party Control) กล่าวคือ องค์กรที่ให้เงินสนับสนุนจะต้องพึงพ้องการที่รับเงินสนับสนุนในการนำนโยบายของตนไปสู่ปฏิบัติ ขณะเดียวกันองค์กรที่รับเงินสนับสนุนก็ต้องพึงพ้องการที่ให้เงินสนับสนุนทางด้านการเงิน ทั้งนี้ประเด็นที่ทำให้การสร้างความร่วมมือแบบ Donor-recipient มีความแตกต่างจากความร่วมมือแบบ Top - down อย่างชัดเจน คือการสร้างความร่วมมือแบบ Donor - recipient ปราศจากการควบคุมจากองค์กรที่อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไป

5. รูปแบบเกิดปฏิกิริยาความร่วมมือ (Reactive Model) เป็นการสร้างความร่วมมือในแบบเป็นครั้งคราว กล่าวคือบางครั้งองค์กรอาจจะให้ความร่วมมือเพื่อการปฏิบัติงานแต่ในบางครั้งอาจจะไม่ให้ความร่วมมือ โดยประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณาว่าเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ได้แก่

1) องค์กรที่มีอำนาจอิสระ และมีความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Autonomy and Integrity) ทำให้สามารถสร้างขอบเขตขึ้นมาป้องกันตนเองจากอิทธิพลภายนอก หรือจากภัยคุกคามจากภายนอกได้

2) การรับเอาแนวทางการบริหารแบบแยกฝ่ายการบริหารออกจากฝ่ายปฏิบัติการส่งผลให้เกิดการพิจารณาว่าการดำเนินงานร่วมกันในระหว่างองค์กรที่เปรียบเสมือนฝ่ายบริหารฝ่ายหนึ่ง และองค์กรที่เปรียบเสมือนฝ่ายปฏิบัติการอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อการพิจารณาว่าสิ่งไหนที่จำเป็น และสิ่งไหนไม่พึงปรารถนาขององค์กร

3) มีการพิจารณาว่ากิจกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างความร่วมมือไม่ได้อยู่ในขอบเขตภารกิจขององค์กร หรือไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจพื้นฐานที่องค์กรต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

4) กิจกรรมที่เกิดขึ้น ถูกพิจารณาว่าอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ และการดูแลขององค์กรใดองค์กรหนึ่งอยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะเข้าไปดำเนินการอีกอาจก่อให้เกิดการทำงานที่ทับซ้อนกันได้ ตลอดจนอาจก่อให้เกิดการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพตามมา

6. รูปแบบความร่วมมือตามความพอใจ (Contented Model) เป็นการสร้างความร่วมมือแบบฉวยโอกาส หรือเป็นความพยายามเก็บเกี่ยวโอกาสที่ดีให้แก่ตนเอง (Opportunism) กล่าวคือองค์กรบางองค์กรอาจจะสร้างความร่วมมือแต่เฉพาะกับองค์กรที่มีแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนมีแผนงานที่สามารถจะสร้างผลประโยชน์ และขยายโอกาสที่ดีให้กับตนเองได้เพียงเท่านั้น นอกจากนั้นองค์กรดังกล่าวจะพยายามรักษาต้นทุน (Cost) ที่ตนเองจะต้องลงไปให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากรูปแบบความร่วมมือทั้ง 6 ประเภทข้างต้น สามารถเปรียบเทียบระดับของกิจกรรมที่เกิดขึ้น ตลอดจนกลยุทธ์ที่ได้นำมาใช้เพื่อการสร้างความร่วมมือ ดังนี้

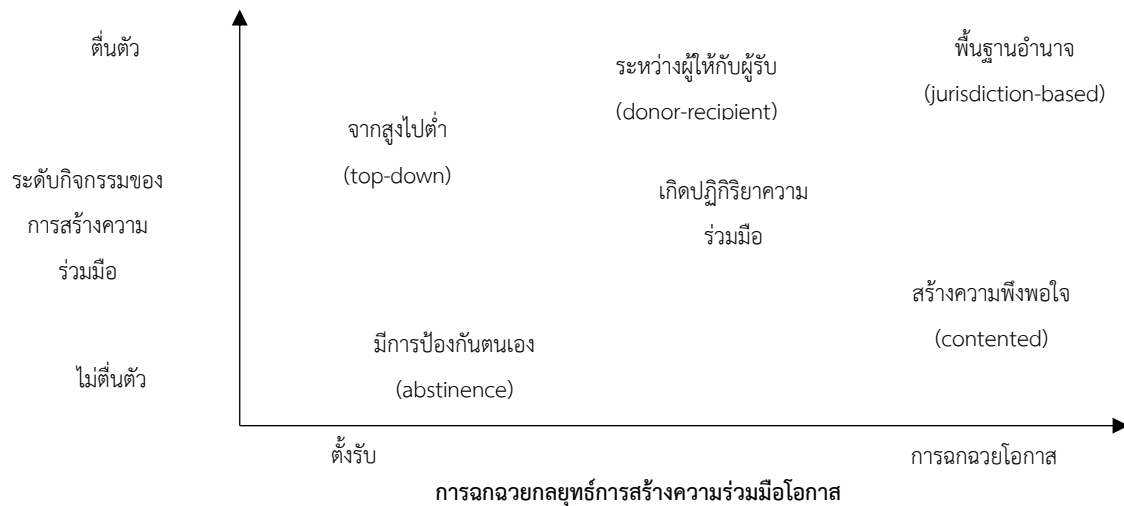

Figure 2. Comparison of Collaboration Forms

Source: Collaborative Public Management, Agranoff, R & McGuire, M (2003)

จากภาพที่ 2 จะเห็นว่ารูปแบบการบริหารความร่วมมือบนพื้นฐานอำนาจขององค์กร (Jurisdiction-based Management Model) เป็นสิ่งที่พึงปรารถนามากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ได้เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันแล้ว องค์กรเหล่านั้นยังมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อสร้างโอกาส รวมถึงพัฒนาในด้านต่างๆ ให้กับกลุ่มด้วย ในขณะที่รูปแบบความร่วมมือที่มีการป้องกันตนเอง (Abstinence) กลับมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือองค์กรไม่มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการความร่วมมือใดๆ เลย

สำหรับรูปแบบความร่วมมือตามความพอใจ (Contented) มีลักษณะที่ความพยายามในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ภายนอกค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องสร้างร่วมมือองค์กรนั้นจะต้องแน่ใจว่ากิจกรรมที่จะเกิดขึ้นสามารถสร้างประโยชน์ ตลอดจนขยายโอกาสที่ดีให้กับตนเองได้ในระดับเป็นที่พอใจ

ในส่วนรูปแบบความร่วมมือจากระดับสูงไประดับต่ำ (Top-down และ Donor-recipient) กิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นล้วนมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการร้องขอขององค์กรที่ให้การสนับสนุนในด้านการเงิน ทั้งนี้ความแตกต่างระหว่างความร่วมมือทั้ง 2 แบบ คือ การยอมรับในความร่วมมือซึ่งเป็นการยอมรับที่จะปฏิบัติตามองค์กรที่ให้การสนับสนุนทางการเงินเนื่องจากเป็นองค์กรที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าตลอดจนสามารถจะบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ เพื่อการควบคุม ในขณะที่องค์กรที่รับเงินสนับสนุนจะยินดีและตอบรับข้อเรียกร้องนั้นๆ แม้จะไม่น่าพอใจบ้างก็ตาม ขณะที่การยอมรับรูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้ให้กับผู้รับ (Donor-recipient) แม้ว่าจะก่อให้เกิดการปฏิบัติตามการเรียกร้องชนิดเดียวกับรูปแบบความร่วมมือจาก

ระดับสูงไปสู่ระดับต่ำ (Top-down) ก็ตาม แต่การปฏิบัติตามนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการเจรจาต่อรองร่วมกัน ระหว่างองค์กรที่ให้เงินสนับสนุนและองค์กรที่ยอมรับเงินสนับสนุนแล้ว ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะที่ตื่นตัวกว่า

ทั้งนี้รูปแบบความร่วมมือรูปแบบสุดท้าย คือ รูปแบบความร่วมมือแบบเกิดปฏิกิริยาความร่วมมือ (Reactive Model) มีระดับของกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ ตลอดจนกลยุทธ์ของความร่วมมือในระดับปานกลาง กล่าวคือองค์กรสามารถจะเลือกให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมือก็ได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลและปัจจัยที่แวดล้อม

จากการนำเสนอรูปแบบความร่วมมือซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ที่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนให้เกิดผลบรรลุตามเป้าหมาย โดยภายใต้ความร่วมมือที่ดีจะต้องเริ่มต้นจากการตัดสินใจร่วมกัน ในการกำหนดนโยบายและการวางแผน ความชัดเจนของความร่วมมือโดยการร่วมกลุ่มพลังชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านโครงสร้างและการปฏิรูปต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้มีการผสมผสานทั้งทรัพยากร ผสมผสานวิธีการทำงานให้สอดคล้องมากยิ่งขึ้น และลดความสับสนในการปฏิบัติงาน และผู้ร่วมรับผลประโยชน์

ทั้งนี้รูปแบบความร่วมมือที่หลากหลายดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของความร่วมมือ คือ องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนและยอมรับเข้าร่วมมือ และองค์ประกอบภายใน ได้แก่ การจัดโครงสร้างองค์กรภายใต้ความร่วมมือระหว่างองค์กร บุคคลและกลุ่มบุคคล การประสานงานและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในเรื่องการตัดสินใจ การวางแผนปฏิบัติ การระดมทรัพยากร และการติดตามประเมินผล

บทสรุป

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่มีพันธกิจหลักในการบริการวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และการดำเนินงานการบริการวิชาการได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการนำองค์ความรู้จากการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคม รวมทั้งองค์ความรู้จากการวิจัยหรือการค้นคว้าไปใช้ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน บูรณาการความร่วมมือในการบริการวิชาการกับหน่วยงานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบริการวิชาการให้เข้มแข็ง ผู้เขียนขอเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการเพื่อให้มีรูปแบบหรือแนวทางที่จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับพื้นที่ต่อไป

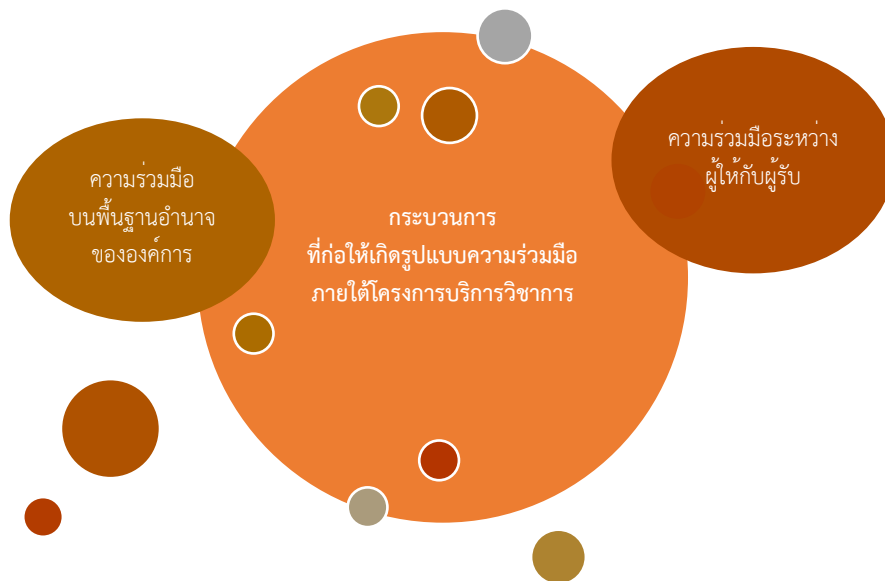

Figure 3 Collaboration model

The Academic Service Program College of Law and Government Sisaket Rajabhat University

จากภาพที่ 3 ผู้เขียนได้สรุปกระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ออกเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย

รูปแบบแรก คือ รูปแบบการบริหารความร่วมมือบนพื้นฐานอำนาจขององค์การ (Jurisdiction - based Management Model) เป็นการเปิดโอกาสให้องค์การจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือจากภาคเอกชนเข้ามาร่วมมือกันกำหนดเป็นเป้าหมายและภารกิจของกลุ่ม ทำให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ องค์การภาครัฐที่ได้เข้ามาร่วมมือกันและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินโครงการบริการวิชาการร่วมกัน ประกอบด้วย วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของภาคเอกชน ประกอบด้วยผู้ประกอบการกลุ่มเสื้อพื้นเมืองลายลูกแก้ว และผู้ประกอบการ OTOP รายย่อย ที่ได้มีการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ร่วมกันในการดำเนินโครงการบริการวิชาการร่วมกัน เช่น งบประมาณ องค์ความรู้ รวมทั้งข้อมูลเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญของแต่ละองค์การ

อย่างไรก็ตามองค์การต่างๆ ที่เข้ามาร่วมมือกันนั้นนอกจากจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว องค์การดังกล่าวยังต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ทั้งนี้กิจกรรมซึ่งถือว่าสำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งของการสร้างความร่วมมือในประเภทนี้ คือ การที่จะต้องจัดให้มีการเจรจาต่อรอง (Bargaining and Negotiation) ระหว่างองค์กรร่วมด้วย เพื่อการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม

[878]

Citation:

ปรารธนา มะลิไทย และ อลงกต แพนสนิท. (2566). กระบวนการที่ก่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือภายใต้โครงการบริการวิชาการวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 867-880

Malithai, P., & Phansanit, A. (2023). The Process Causing of Collaboration the Academic Service Project College of Law and Government Sisaket Rajabhat University. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 867-880; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.286>

รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้ให้กับผู้รับ (Donor - recipient Model) เป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างองค์การที่มีบทบาทเป็นผู้ให้เงินสนับสนุน (Grantor) ในที่นี้ คือ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ได้ดำเนินโครงการบริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และบูรณาการความร่วมมือกันในรูปแบบของการนำองค์ความรู้จากการพัฒนาหลักสูตรภายใต้โครงการบริการวิชาการการเพิ่มศักยภาพชุมชนศาสตร์พระราชา เพื่อจัดกิจกรรมบริการวิชาการพัฒนาหมู่บ้านศาสตร์พระราชา รวมทั้งเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแปรรูป วัตถุดิบหรือผลผลิตจากท้องถิ่นเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน กับองค์การที่มีบทบาทเป็นผู้รับเงินสนับสนุน (Grantee) ในที่นี้คือ ชุมชนที่เป็นพื้นที่บริการวิชาการการเพิ่มศักยภาพชุมชนตามศาสตร์พระราชาของวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งทั้ง 2 องค์การ นี้ได้มีการดำเนินโครงการร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีลักษณะของการดำเนินโครงการที่มีการควบคุมกันเองไม่ได้ยึดตามโครงสร้างของส่วนราชการทั่วไป (Two-party Control) กล่าวคือ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครองเป็นองค์การที่ให้การสนับสนุนนั้นจะต้องมีการพึ่งพาองค์การที่รับการสนับสนุน คือ ชุมชนที่เป็นพื้นที่บริการวิชาการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งองค์การที่ได้รับการสนับสนุนก็จะต้องมีการพึ่งพาองค์การที่ให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการบริการ ทั้งนี้ภายใต้รูปแบบความร่วมมือดังกล่าวยังปราศจากการควบคุมจากองค์การที่อยู่ในระดับสูง สรุปได้ว่ารูปแบบความร่วมมือที่เกิดขึ้นหากประเมินจากการฉกฉวยโอกาสการสร้างความร่วมมือถือได้ว่ามีระดับของการตื่นตัวอยู่ในระดับสูง และมีการฉกฉวยโอกาสอยู่ในระดับปานกลาง

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา งามอาจ และคณะ. (2561). การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 5(1), 276-277.
- ดนุช ตันเทอดทิตย์ และสัมพันธ์ เย็นสำราญ. (2566). การถอดบทเรียนโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG ประเทศไทย (U2T for BCG). *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 17(1), 26 - 27.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2563). *การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ : มองผ่านนโยบายประชารัฐ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.
- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ (2561). การขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อนักศึกษา. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 12(2), 574 - 575.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2565). เศรษฐกิจสีเขียวกับทุนทางวัฒนธรรม : การพัฒนาท้องถิ่นในยุคปกติวิถีใหม่. *วารสารวิจัยวัฒนธรรม*. 5 (1), 9-19.

.....
เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2557). การให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ :กรณีศึกษา
การพัฒนาชุดการสอนสำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน IT สำหรับครูโรงเรียนบ้านวังใหม่ อำเภอวัง
สมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว.วารสารสถาบันวัฒนธรรม และศิลปะ. 16(1), 106-107.

Agranoff, R. & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for
Local Governments*. Washington DC: Georgetown University Press.

Bardach, E. (1998). *The Implementations Game: What Happens After a Bill Becomes a Law*.
3rd edition. Press: The MIT press

Coombs, P. (1981). *New Strategic for improving ruled family life: International Council for
Education Development*. USA: Essex, CT.

Cramer, S.F. (1998). *Collaboration*. Booton, MA: Allyn & Bacon.

DuBrin, A., & Ireland, R. (1993). *Management and Organization*. 2nd edition. Ohio: South-
Western Publishing Company.

Gray, B. (1989). *Collaborating: Finding Common Ground for Multiparty Problems*. San
Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Huxham, C. (1993). Pursuing collaborative advantage. *The Journal of the Operation Research
Society*, 44(6), 500-611.

Lucas, J. (1998). *Balance of Power*. New York: AMACOM.

Selden, S. & Sandfort, J. (2002). The impact of nonprofit collaboration in early child care and
education on management and program outcomes. *Public Administration Review*,
66(3), 412-425.